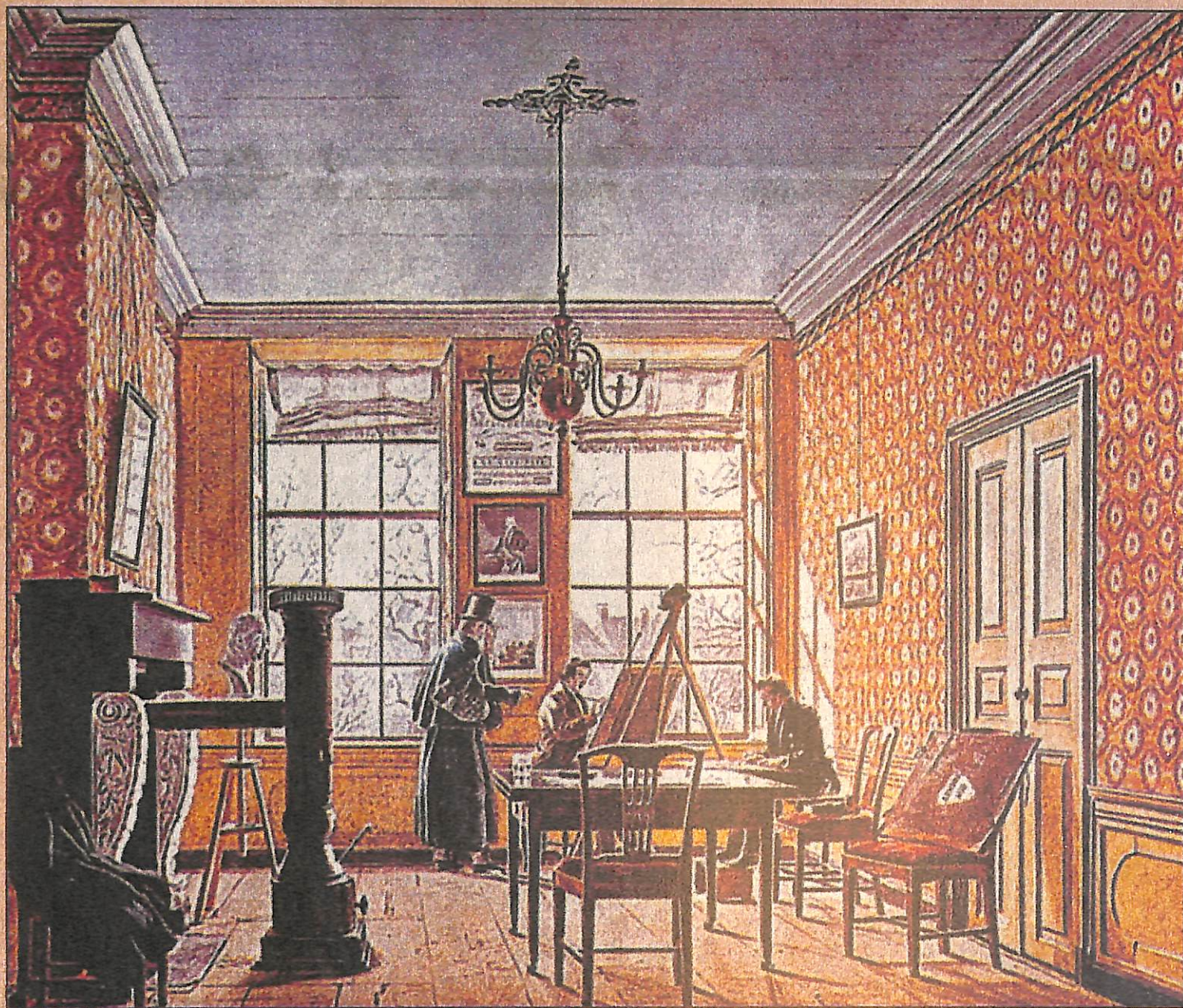

Boek beschrijft bekroonde werken uit periode van Romantiek (1824-1851)

Minerva: School voor teken- en schilderkunst

Door Heinz Wallisch

Ten tijde van de Romantiek hebben tal van vooraanstaande instellingen voor beeldende kunsten in Nederland schilder- en tekenwedstrijden uitgeschreven voor de beoefenaars van die disciplines. De toenmalige kunstacademie van Groningen deed dat eveneens. Mede dankzij dit initiatief werd er in ons land voor het eerst kunstbeoefening op grote schaal gestimuleerd. Een positief neveneffect van dat initiatief was dat de positie van de beeldend kunstenaar steeds meer in de publieke belangstelling is komen te staan. Daarnaast werd die kunst voor een breed publiek toegankelijk gemaakt. In ons land is een dergelijke traditie buiten de Randstad – Amsterdam, Rotterdam en Den Haag – alleen in Groningen tot stand gekomen.

▲ De leskamer van de Academie Minerva – opgericht in 1798 – in de Oude Kijk in 't Jatstraat in Stad. In 1857 werd het gebouw aan de vereniging De Harmonie verkocht en verhuisde de teekenschool naar de Oude Boteringestraat. In 1872 nam de Afdeling Beeldende Kunst zijn intrek op de bovenverdiepingen van het toen net gereedgekomen Waagegebouw aan de Grote Markt.

Aquarel: Jan Ensing (1797-1867)

Met de opening, in 1798, van het gebouw van de *Algemeene School voor teeken-, bouw- en zeevaartkunde* in de Oude Kijk in 't Jatstraat is het kunstonderwijs in de Stad Groningen van start gegaan. Hoewel zes oprichters er in 1797 samen voor hadden gezorgd dat 350 ingezetenen lid werden van hun vereniging en elk vijf gulden en vijf stuivers betaalden, kampte het instituut vanaf het begin met financiële moeilijkheden.

Later werd dat gemakkelijker: vanaf 1805 hielp admiraal Van Kinsbergen (1735-1819) het instituut met geld, en ook de volgende jaren verleende hij financiële steun. In eerste instantie waren die bijdragen voor de afdeling zeevaartkunde, maar het spreekt vanzelf dat zulke baten ook voor de overige afdelingen gevolgen hadden. De admiraal bepaalde per testament dat na zijn overlijden (in 1819) een fonds voor de school diende te worden gesticht. In 1822 nam de gemeente een goed deel van de

jaarwedden voor haar rekening. Acht jaar daarna verleende ook het Rijk een bijdrage. Eveneens in 1830 sloot het *Kunstlievend Genootschap ter aanmoediging en bevordering van teeken-, schilder-, graveer- en bouwkunst* zich aan bij de school, die vanaf januari het jaar daarop de naam *Academie Minerva* droeg.

De school stond onder leiding van de heer Koerts, doch deze werd in 1803 benoemd tot inspecteur over de havenwerken in Stad en Lande. Hij werd opgevolgd door de heer Van Cappel. Eerste hoofdonderwijzer van de *tekenafdeling* – en later tevens directeur – was de uit België afkomstige Gerardus de San, die in 1830 overleed. Eén van de befaamdste docenten was F.H. Bach, tussen 1884 en 1927. Van hem is het monumentale tegeltableau in het Centraal Station Groningen. Bach was eerst zelf student van de academie geweest en dat was tevens het geval met vele latere beroemde kunstenaars, zoals Otto Eerelman. Een hele rij bekenden heeft aan *Acade-*

mie Minerva gestudeerd: Jan Ensing, Jozef Israëls, de Mesdags, Albert Hahn, Cornelis Jetses en anderen.

In de eerste helft van de negentiende eeuw werd de kunst vanuit bestaande instituten gestimuleerd door onder meer het uitschrijven van teken- en schilderwedstrijden. Dat heeft ook Minerva gedaan en wel tweeledig: zowel in tekenen als in schilderen. Daarmee heeft de academie zich landelijk geprofileerd. De deelnemers zonden een schilderij of tekening in, en de uiteindelijke winnaar ontving naast een getuigschrift een geldbedrag. De tekening werd eerst eigendom van Minerva en pas als de deelnemer erin slaagde een goedgelijkende schets te vervaardigen kon hij tegen inlevering daarvan zijn oorspronkelijke werk terug krijgen en het geld incasseren. Zo'n vijftienvintig van die bekroonde werken zijn bewaard gebleven en worden beheerd door de Groninger Archieven. Ze bevinden zich in een uitstekende staat en bieden een aardig beeld van de Ro-

mantiek in de schilderkunst van ons land.

De Vereniging van Vrienden van het Museum voor Groninger Geschiedenis heeft dit onderwerp aangegrepen voor een tentoonstelling, gekoppeld aan een publicatie. Anders dan bij vorige gelegenheden is het thema deze keer niet direct regionaal gebonden, omdat het landelijk is georiënteerd.

In oktober 2001 werd er in 'Pictura' een tentoonstelling gehouden van de bekroonde werken in de periode 1824-1851 van in totaal 21 kunstenaars. In het daarbij behorende boek zijn die werken afgedrukt met commentaar en uitleg. Daaraan voorafgaand wordt een beeld geschetst van het ontstaan en de ontwikkeling van Groningens school voor teken- en schilderkunst. De beide auteurs gaan nadrukkelijk in op de periode die te boek staat als Romantiek, en in dat kader komt de positie van de kunstenaar aan de orde. Het is een prachtig, oblong boek geworden, waaraan veel – maar op het punt van onze taal niet met

voldoende – aandacht is besteed.

Joop van Roekel & Yvonne Aaltink: *Vruchten van Minerva – Bekroonde Romantische Werken 1824-1851*. Oblong formaat, 120 pag., gebonden, met vele illustraties, deels in full colour. Profiel Uitgeverij, Bedum, 2001. ISBN 90-5294-240-4. € 15,90.